

BÖLÜM 1

SPORDA SOSYAL KOLAYLAŞTIRMA

Nihal DAL¹

GİRİŞ

Spordan sanata, tarımdan örgütsel çalışmalara kadar pek çok alanda başarı, takım/grup çalışması ile elde edilebilir. Grupların başarılı ve verimli olabilmesi için bazı önemli koşulların bir araya gelmesi önemli bir gerekliliktir. Başarı için gerekli koşulların başında, grubun uyum içerisinde çalışabilecek yetenekli bireylerden oluşması gelir. Ancak kimi durumlarda grup performansı, üyelerin bireysel yeteneklerinin toplamından daha düşük olabilir. Grup/takım üyelerinin bireysel özellik ve yeterliklerinin toplamı ile grubun/takımın beklenen performansı arasında büyük bir fark oluşabilir.

Bu satırların yazıldığı Aralık 2018 de Fenerbahçe Futbol takımının Türkiye Süper Liginde düşme hattında oluşu bu durumun en güncel örneğidir. 20 milyon Euro harcanarak şampiyon olması için oluşturulan oyuncu gurubundan beklenen performans seviyesi ile gerçek performans seviyesi arasındaki olağanüstü fark önemli bir gerçeğe işaret etmektedir. Bu gerçek, grubun bireysel performansa önemli etkiler yapabileceğidir.

Gurubun bireysel performans üzerindeki etkisi bir asırdan uzun bir süredir sosyal psikoloji, endüstri psikolojisi ve spor psikolojisi alanlarından araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu konuda 120 yıllık bir araştırma geçmişi ile oluşturulmuş bilimsel

¹ Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, nihal.dal@cbu.edu.tr / nihal_arc@yahoo.com

mansında meydana getirebileceği değişimi henüz yeterince incelememişlerdir. İlgili alan yazın tarandığında güdüsel yönelim, güdüsel iklim ve kişilik gibi faktörlerin sosyal kolaylaştırma etkisinde açığa çıkaracağı değişim rahatlıkla görülecektir. Spor bilimi bu konuda çalışmak isteyen araştırmacılar için önemli avantajlar sunmaktadır. Egzersiz ve spor ortamı kimi zaman bir deneysel desen kurgusuna ihtiyaç duyulmadan sosyal kolaylaştırıcılık araştırmaları için doğal bir laboratuvar işlevi görebilir. Seyircili ve seyircisiz oynanan spor müsabakaları bile tek başına önemli bilgilere ulaşılmasına olanak sağlayabilir.

Sonuç olarak, sosyal kolaylaştırma olgusu uzun bir araştırma geçmişine sahip olmasına rağmen özellikle spor psikolojisi alanında hala cevaplanması gereken önemli soruları içermektedir. Ülkemizde dar bir çerçeveye sıkışmış olan spor psikolojisi araştırmalarına farklı bakış açıları arayan araştırmacılar için sosyal kolaylaştırma olgusu halen bakir bir çalışma alanı sunmaktadır. Konuya ilgi duyacak araştırmacıların araştırma desenlerine öz-sunum, güdüsel yönelim ve kişilik gibi bireysel farklılıkları dahil etmesi konunun daha derinlemesine anlaşılması ve elde edilen sonuçların uygulamaya aktarılabilmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Allport, F. H. (1920). The influence of the group upon association and thought. *Journal of Experimental Psychology*, 3(3), 159.
- Baumeister, R. F. (1982). A self-presentational view of social phenomena. *Psychological Bulletin*, 91(1), 3.
- Bond, C. F., & Titus, L. J. (1983). Social facilitation: A meta-analysis of 241 studies. *Psychological Bulletin*, 94(2), 265–292. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.94.2.265>
- Carnes, A. J., & Barkley, J. E. (2001). Sex Difference in the Effect of Peer Influence on Submaximal Running in Recreational Runners.
- Dashiell, J. F. (1930). An experimental analysis of some group effects. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 25(2), 190.

- Goffman, E. (1978). *The presentation of self in everyday life*. Harmondsworth London.
- Goffman, E. (2002). *The presentation of self in everyday life*. 1959. Garden City, NY, 259.
- Graydon, J. (1995). The effect of personality on social facilitation whilst performing a sports related task, 19(2), 265–267.
- Guerin, B. (1993). *Social facilitation*. Cambridge, England.: Cambridge University Press.
- Lyra Michelle Stein. (2009). *Individual differences in social facilitation*. The State University of New Jersey.
- Martens, R. (1968). Effects of an audience on learning and performance of a complex motor skill. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Martens, Rainer. (1969). Effect of an audience on learning and performance of a complex motor skill. *Journal of Personality and Social Psychology*, 12(3), 252.
- Singer, R. N. (1965). Effect of spectators on athletes and non-athletes performing a gross motor task. *Research Quarterly. American Association for Health, Physical Education and Recreation*, 36(4), 473–482.
- Snyder, A. L., Anderson-hanley, C., & Arciero, P. J. (2012). Virtual and Live Social Facilitation While Exergaming : Competitiveness Moderates Exercise Intensity, 252–259.
- Strube, M. J. (2005). What did Triplett really find? A contemporary analysis of the first experiment in social psychology.
- Triplett, N. (1898). The Dynamogenic Factors in Pacemaking and Competition. *The American Journal of Psychology*, 9(4), 507–533.
- Uziel, L. (2007). Individual differences in the social facilitation effect : A review and meta-analysis, 41, 579–601. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.06.008>
- Worringham, C. J., & Messick, D. M. (1983). Social facilitation of running: An unobtrusive study. *The Journal of Social Psychology*, 121(1), 23–29.
- Zajonc, R. B. (1965). Social facilitation. *Science*, 149(3681), 269-274.
- Zajonc, R. B. (1980). Compresence. In P. B. Paulus (Ed.), *Psychology of group influence* (pp. 35–60). Hillsdale, NJ: Erlbaum.